

PLAÇA MAJOR

ANY XVI. Núm 44 revista de cultura i festa. federació colles de castelló. tardor/hivern 2010

Editorial

Estic segur que no em passo de pessimista si dic que el 2010, que ara arriba al seu tram final, ha estat un any difícil. Fins i tot es podria reforçar l'adjectiu "difícil" amb algun superlatiu.

PLAÇA MAJOR no és una publicació especialitzada en economia però, sense moure's del seu àmbit normal d'actuació, no pot ignorar ni mostrar indiferència davant d'una situació i d'un estat d'ànim generals profundament afectats per una crisi econòmica global que es manifesta a tots els nivells: mundial, estatal i local, amb conseqüències greus per al que coneixem com a "estat de benestar".

Davant d'aquesta situació, hi ha un ample consens entre experts i opinadors a l'hora d'afirmar que en el futur les coses ja no tornaran a ser com abans, i d'aquí a pensar que anirem pitjor només hi ha un pas.

Anem a pams. Si el que es diu és que no tornarem a aquella disbauxa constructora i urbanitzadora, a fer tants quilòmetres de TGV que no són rendables ni algunes autovies per les que no transita gairebé ningú, no sols és molt probable encertar-ho, sinó que és desitjable que així siga. El consum massiu i el malbaratament dels recursos econòmics i mediambientals s'han d'acabar, perquè aquest és un camí que no té sortida.

Està clar que s'ha d'anar cap a un model econòmic nou basat en l'eficiència i la productivitat, però això, que sona molt bé, tindrà conseqüències. Unes conseqüències que, potser, ja no ens sonaran tan bé. Eficiència vol dir que els euros s'han d'invertir preferentment on aquesta inversió serà més rendible, i això en aquest país costa d'assimilar (penseu en el Corredor Mediterrani de viatgers i mercaderies, eternament ignorat pels que manen). Productivitat vol dir racionalitzar el treball i això sol traduir-se en forta reducció de mà d'obra i augment de l'atur estructural. No serà fàcil de remuntar aquesta situació, la recuperació serà lenta i amb copmtagotes, però tampoc no adelantarem res deixant-nos endur pel desànim.

Malgrat tot, el món continuarà rodant. Potser res no tornarà a ser com abans, però no oblidem que aquella abundància i prosperitat dels primers anys 2000 era falsa i sense fonament. Cal pensar que les circumstàncies canvien, la història es repeteix i es renova constantment.

De la mateixa forma que aquella disbauxa desafortada s'havia de frenar un dia o altre, també l'actual depressió i escassetat arribarà un moment que aniran minvant, el termòmetre econòmic tornarà a pujar i la temperatura ens resultarà més agradable. Potser no serà tan càlida com abans però és segur que la trobarem molt bona després d'aquesta temporada de fred rigorós i poca roba que estem passant.

Cal serenitat i paciència. El temps tot ho relativitza i tot s'ho emporta.

Bon Nadal a tothom.

Albert Sánchez-Pantoja

PLAÇA MAJOR

ANY XVI Núm 44 revista de cultura i festa. federació colles de castelló. tardor/hivern 2010

Revista quadrimestral
Tardor/hivern 2010
Any XVI, número 44
Castelló de la Plana (Plana Alta)
Tiratge de 450 exemplars

President Joan Josep Trilles i Font

Director Albert Sánchez-Pantoja i Domínguez

Consell de redacció

Albert Sánchez-Pantoja
Estela Bernad Monferrer
Henri Bouché Peris
Joan Josep Trilles i Font
Manuel Carceller Safont

Patricia Mir Soria
Pepe Albalat i Peris
Santiago Fortuño Llorens
Toni Àguila i Fillol

Assessor lingüístic Albert Sánchez-Pantoja i Josep Vidal Rebol

Fotos Amparo Navas, Nel·lo Melchor, Miquel Segarra, arxiu de Joanjo Trilles

Portada María Griñó

Idea de portada Xipell

Edita

Federació Colles de Castelló

Imprimeix

Gràfiques Color Impres, S.L.U. - Pol. Ind. Fadrell, nau 75 - 12005 Castelló
Dip. Legal CS-80-96
ISSN 1695-5471

Presentació d'originals

Centre Municipal de Cultura
Carrer d'Antoni Maura, núm. 4 - 3r · 12001 Castelló
<http://www.fedecas@ono.com>

Nota

Plaça Major no es fa responsable de l'opinió dels seus col·laboradors en els treballs publicats, ni s'hi identifica necessàriament.

SUMARI

2. **Editorial.** *Albert Sánchez-Pantoja*
3. **Parlem amb Jesús López Guillén.** *Pepe Albalat i Peris*
6. **Les dues versions del "Betlem de la Pigà".** *Manuel Carceller Safont*
8. **Miguel Hernández: vida i literatura.** *Santiago Fortuño Llorens*
10. **Carrer de Jocs.**
11. **Leandre Iborra i Polo, guanya el XIé Premi de Narrativa Breu "Josep Pascual Tirado".**
12. **María Griñó (autora de la nostra portada).** *Patricia Mir Soria*
14. **XIII Jornades de Cultura Popular. L'agricultura tradicional: el secà.** *Henri Bouché Peris*
16. **Jornada sobre l'esdeveniment tradicional: la gestió del patrimoni cultural com a regenerador de reputació per les ciutats. Conclusions.** *Estela Bernad Monferrer*
19. **Informació Dolçaina i Tabal.**
20. **Vocabulari Coller: lletra "P".** *Antoni Àguila i Fillol*
22. **Xafardecolles.**
24. **Crònica de la Nit de Sant Joan 2010.**

Amb el suport de la

 GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA D'EDUCACIÓ

ENTREVISTA

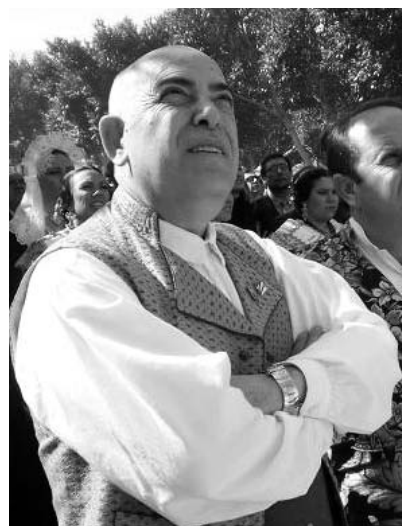
PARLEM AMB JESÚS LÓPEZ GUILLÉN

Per Pepe Albalat i Peris

Parlem amb el president de la Junta de Festes de Castelló.

Jesús López Guillén va néixer a Castelló l'any 1.949. Amant i implicat en la seua terra, ferit per les seues tradicions sempre ha participat en tot el que té a veure en festes. Ha participat en les Gaiates 1 "Brançal de la Ciutat", 5 "Hort dels Corders" i 15 "Sequiol" i va entrar a formar part de la mà de Raiül Pascual de la Junta de Festes en 1999. Va ser triat president de la Junta de Festes en 2002.

Tot i ser criticat li honra el fet que l'any 2006 va dimitir com a president perquè va ser triada Reina de les Festes de la Magdalena la seua filla María López López, qui havia passat per tots els esglaons de la nostra festa.

Com a president

de la Junta de Festes tutela totes les festes que se celebren a la nostra ciutat: Nadal i Reis, Magdalena, Festes de Maig, Sant Cristòfol, Sant Pere al Grau i les diferents festes de carrers i barris de Castelló.

Són poques les hores de lleure per a Jesús, i si teniu cap dubte, pregunteu-li a Lola, la seua dona, que sempre ha estat al seu costat i ha estat la seua millor companya de viatge.

* * *

NM- El Palau de la festa, la Magdalena ja la tenim ben a prop. Com se sent vostè davant aquesta proximitat?

JESÚS- Em sento tranquil perquè tot està preparat i llest. Només em preocupa que estiga tot a punt, crec que quedarà en els anals de la història de la festa de Castelló

Amb la Col·laboració de:

FUNDACION
DAVALOS • FLETCHER
"LA FUNDACION DE CASTELLON"

 ENTREVISTA

---

la inauguració d'aquest Palau. Per la Magdalena, enguany que cau més alta que mai, cap problema, pense que farà molt bon temps i que serà més participativa que mai.

NM- Lola i els teus fills estan implicats en la festa, viuen la festa, però ens ha dit un pardalet que tens un punt feble, com Goliat?

JESÚS- Doncs sí, he gaudit molt amb els meus fills Jesús, David i María, però la meua néta Elena, és per a mi el més bonic que mai m'ha passat, el meu deler salvant altres aspectes de la meua família, però quan estic amb ella, em transforme.

NM- Passem de sentimentalismes i anem per feina de tots els actes de festes, quin és el que més maldecaps genera?

JESÚS- Sense cap mena de dubte, la Galania i el Magdalena Vitol, tot i que tinc un bon equip i que sempre treballen plegats. Els maldecaps són complicacions que comporten voler innovar cada any, un objectiu que sempre he portat en la meua filosofia.

NM- Creus que el treball de la Junta es valora?

JESÚS- No, el treball de la Junta es nota poc, no es valora el treball d'un personal que fica per damunt de moltes preferències les tradicions i les festes de Castelló. Tinc un bon equip de gent que sempre està pendent dels actes programats. Un treball que si surt bé ningú no ho reconeix, però que sempre hi ha gent amb ganes de mossegar-te el coll si ho fas mal. No som professionals de la festa.

NM- Les nostres festes ja són internacionals, com

creus que afecta a l'estructura festera?

JESÚS- El més important és que ens ho creguem, estem passant un temps de crisi que afecta a tots els nivells, ens han retallat molts recursos, però per damunt de tot estem les persones, i torne a insistir, si ens ho creiem, serem creatius i farem que aquesta internacionalització es porte de la manera més digna possible per a una ciutat com Castelló.

NM- Tornem a les nostres festes, creu que el futur de la festa està garantitzada?

JESÚS- El més important de les nostres festes són els Sectors, on en les gaiates hi ha saba nova, joventut que reivindica la nostra festa, festa que han manat des de menuts gràcies a les accions de les diferents Comissions. Cal agrair la seua dedicació, quan, en un temps de benestar, el més normal es passar de qualsevol tipus d'obligació. Abans d'anar a la Pèrgola era un medi per eixir de cas, en l'actualitat és, per a molta gent, una manera lúdica de viure les tradicions més pairals.

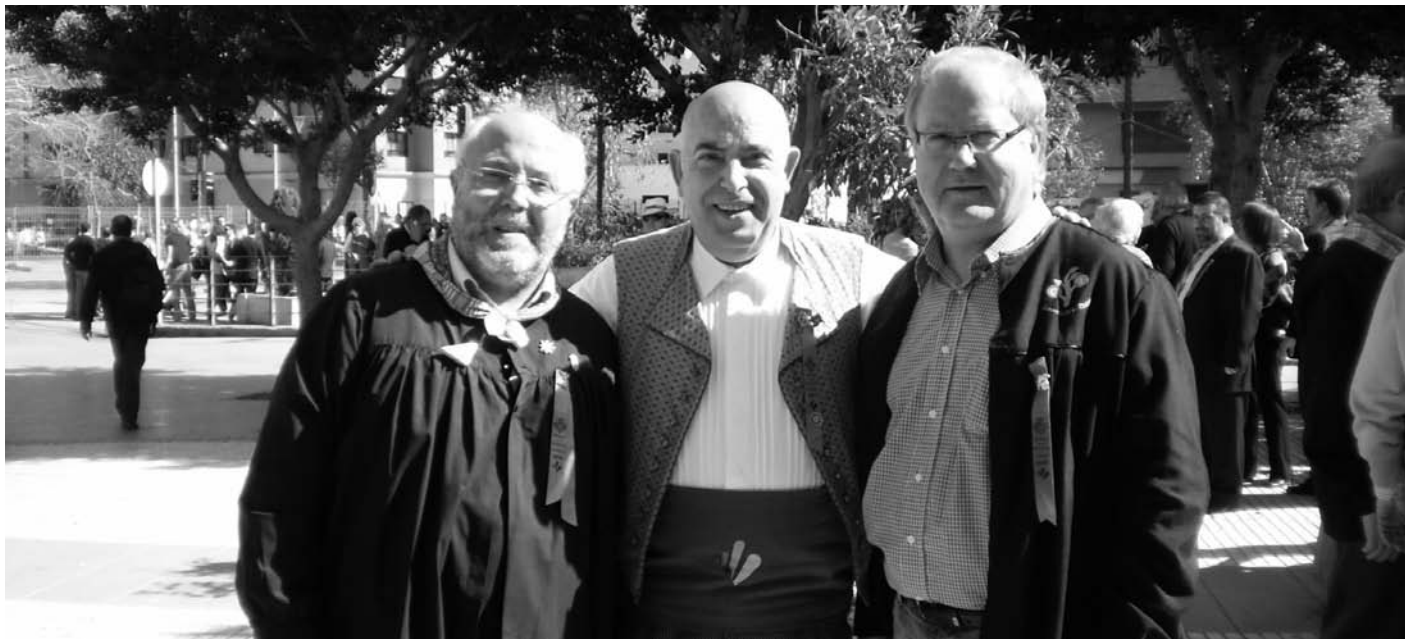
NM- Parlant de la Pèrgola i del nou Palau, què serà d'aquest recinte que durant tants anys ha estat el referent de la festa de Castelló?

JESÚS- El Palau serà el relleu de la Pèrgola, però no ens enganyem, en la nostra ciutat, i més ara en temps de crisi, no ens podem permetre perdre aquest espai multifuncional que ha vist créixer la festa gran de Castelló.

NM- El nou Palau li restarà esplendor, per la distància a la festa?

ENTREVISTA

JESÚS- Crec que no, serem creatius i farem, tots els col·lectius de la festa de Castelló, que aquest edifici siga un referent, el caliu just i necessari del món de la festa de la nostra ciutat.

NM- Parlant de col·lectius festers, quina ha estat la teua relació amb les gaiates, colles, festes de carrer...?

JESÚS- Sempre he estat donant suport a les propostes que porten els diferents col·lectius festers. Hi ha actes que tenen assegurada la participació per la implicació dels organitzadors, eixa és la nostra filosofia, donar suport a les iniciatives que són bones per a tota la societat.

NM- Però la relació amb aquests col·lectius és fluida?

JESÚS- No vull parlar de la fluïdesa, vull emprar la paraula enteniment, doncs la festa, les festes de Castelló és cosa de tots, i si ens entenem, tot surt de primeres.

NM- Acabant, inaugurarem el Palau i encara li faltaria un any més al front de Junta de Festes, finalitzarà el seu termini?

JESÚS- Tinc molta il·lusió de ser el president que va inaugurar aquest Palau, però no s'acaba ací el nostre treball, ens caldrà, amb molta imaginació, acabar de conformar aquest edifici, referent per a la nostra ciutat. Espere que al 2012, quan finalitzarà la presidència, el Palau de la Festa siga una realitat al 100 per 100.

NM- I ara què?

JESÚS- Primer que res organitzarem el tema dels Reis d'Orient i seguirem concretant actes amb els diferents col·lectius que conformen les festes de Castelló. No ens podem permetre cap descans.

Amb la Col·laboració de:

LES DUES VERSIONS DEL «BETLEM DE LA PIGÀ»

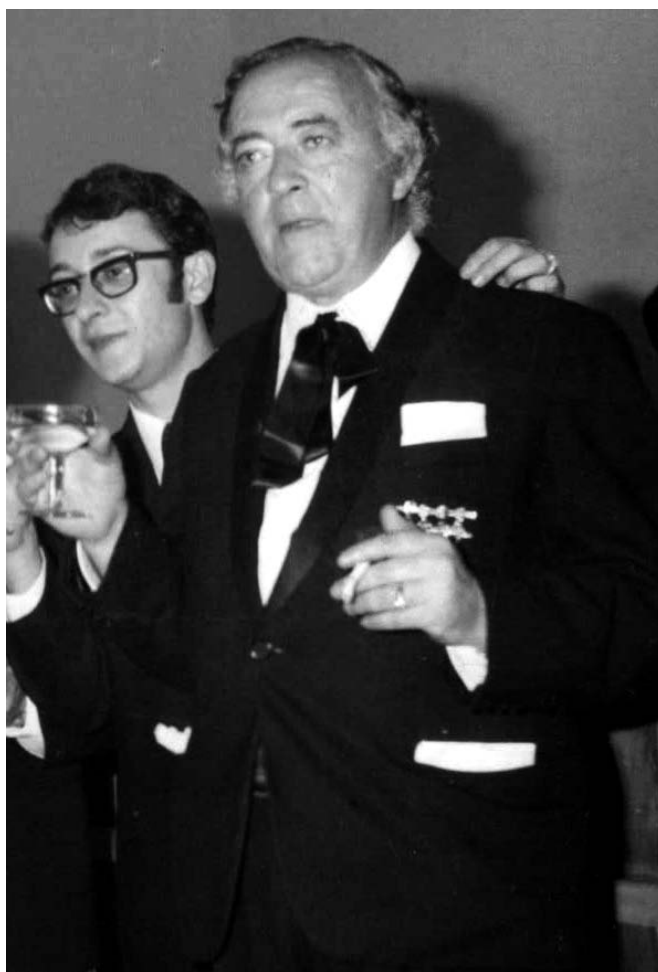
Per Manuel Carceller Safont

«És una poesia que sembla folklòrica, però no ho és» Miquel Peris, entrevistat el 1984.

La versió definitiva de l'obra teatral *El Betlem de la Pigà* va ser publicada per Miquel Peris Segarra el 1978. Però a l'extraordinari arxiu de l'escriptor i periodista Francesc Vicent Domènech, *Quiquet de Castàlia*, hem trobat un document inesperat, la versió original del *Betlem de La Pigà*, acabada per Peris en la tardor de 1975. L'acció està ambientada al voltant de les primeres dècades del segle XX (1900-1920) i el text està dedicat als compositors Vicent Asencio i Matilde Salvador, «en record dels nostres tradicionals betlems».

Podem dir que la llavor inicial del *Betlem de la Pigà* comença a germinar amb la mateixa naixença de Miquel Peris com a poeta publicat. Així doncs, la penúltima composició del seu primer llibre, *Aiguamoll i senill* (1967), és el poema «Romanç nadalenc», datat en Nadal de 1966, que és també la versió inicial de la primera escena de la futura obra de teatre.

El projecte escènic li'l va plantejar la pròpia Matilde Salvador a Miquel Peris el 1975, en l'estrena de la *Galanina*, diumenge 11 de maig, a la parròquia de Sant Pere, del Grau de Castelló. La composició va suposar una mena de celebració del primer aniversari de la històrica visita de la imatge de la Lledonera al Grau, amb motiu de les noces d'or de la Coronació. Tal com explicaria el mateix Peris el 1980, en una entrevista al programa radiofònic *Caste-*

Els poetes Miquel Peris i Manuel Villarreal en 1973

llonerias, la compositora li va fer prometre que escriuria el text per a un retaule nadalenc ambientat a Castelló, que ja li havia promès el tio del poeta, Manuel Segarra Ribés, i que no havia pogut dur a terme. El senyor Manuel Segarra es trobava llavors a la recta final de la seua existència; moriria mesos després, el 7 de febrer de 1975.

El *Betlem* original està dividit en dues parts. La primera té vuit estampes o escenes, que inclouen la visita dels reis al palau d'Herodes (estampa VI) i l'aparició dels esperits dels mal i de l'astròleg (estampa VII). En canvi, la segona part comença amb la còmica escena de Colau, Maseo, Coll de Pato i les beates del cor de Sant Nicolau (estampa IX), les ofrenes del poble al Nen Jesús (estampes XI i XII), una cançó de bressol

dialogada entre la Pigà i la Marededéu (estampa XIII) i, finalment, l'ofrena dels reis mags i el moment culminant de la imposició a Jesuset del mocador magdalener. Ací no apareix ni Tombatossals, ni la seua colla.

En aquesta primera versió de l'obra tenen interès les acotacions escèniques, és a dir les descripcions dels elements de l'escenari. A més, Miquel Peris inclou observacions subtils sobre l'actitud dels personatges.

Hi ha algunes diferències entre les dues versions de l'obra. En la definitiva, a les escenes de la conlloga dels pastorets i en el diàleg de *La Pigà* amb els mariners s'ometen alguns versos escrits pel poeta, que són necessaris per completar les estrofes. Podríem dir que Miquel

---

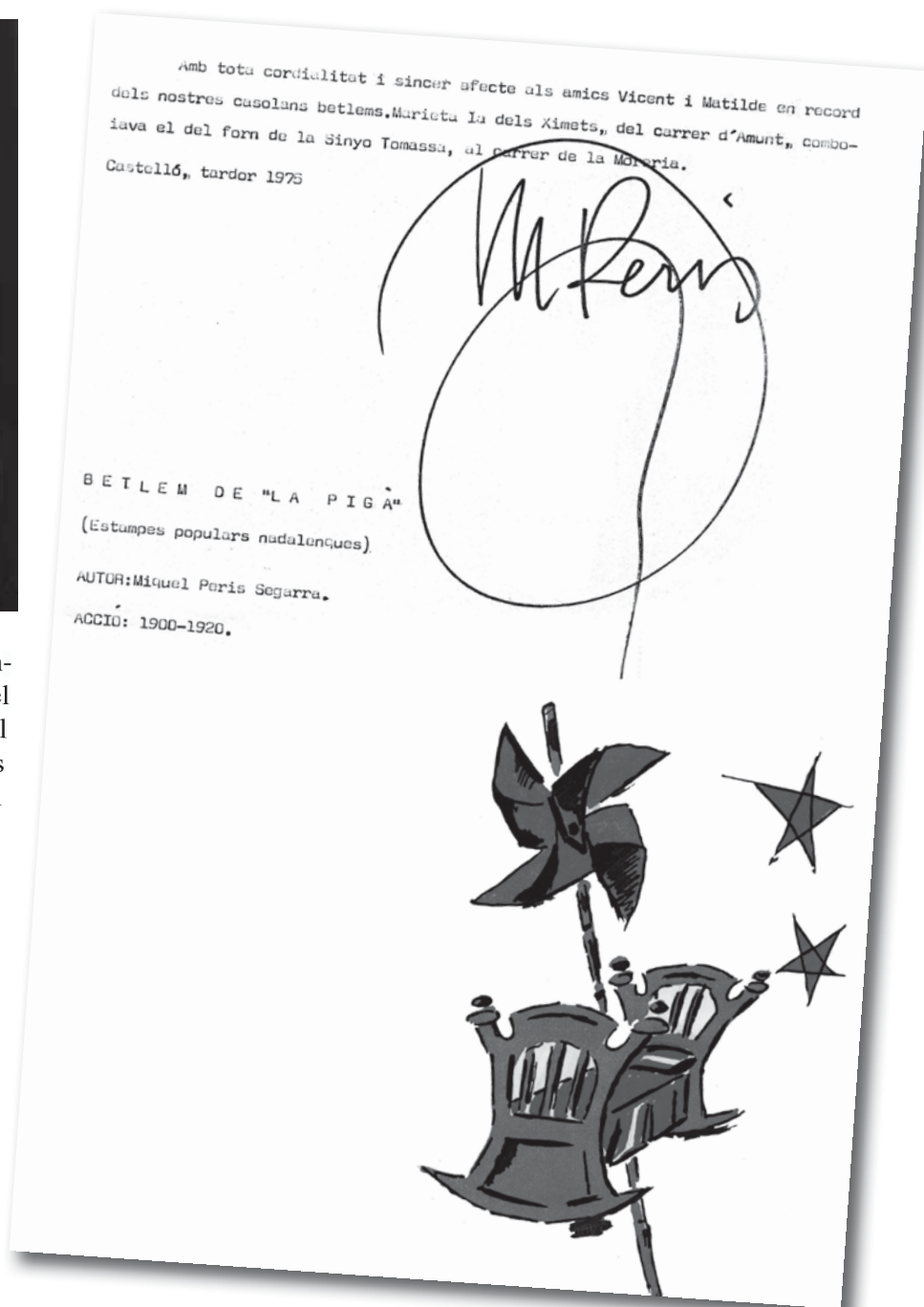
 TRADICIONS

Peris va escriure bé, amb el rigor lingüístic que el caracteritzava, però el text no es va publicar com calia. El mateix autor -a través de les paraules de Joano, el mariner- es presenta a ell mateix com: «Un mestre que és mig poeta /nebot de l'apotecari/ que viu a d'eixe cantó», en clara referència d'homenatge a Manuel Segarra Ribés, creador del Pregó i primer escriptor que s'havia plantejat crear l'obra teatral, d'acord amb Matilde Salvador.

La diferència més interessant entre les dues versions es troba a l'escena de les beates. En la versió de 1975, Maseo els canta una irònica cobla, arrematada per Colau, sobre les llateres, és a dir les dones que feien trenes o cordes planes de cànem, un ofici tradicional a l'antic Castelló. És una mostra més del caràcter paròdic, no mai esperpèntic, d'un retaule nadalenc ple de sabor popular, de comèdia, però també de lirisme. Un exemple destacat dels diferents estils, de la paròdia al lirisme, que conviuen harmònicament en l'obra el tenim en el caràcter del personatge principal, la «fadrina vella», de manera que, segons explicava Miquel Peris, «el *Betlem de la Pigà* no és més ni menys que un cant a la maternitat frustrada». Pot semblar simplement «poesia folklòrica», però és literatura feta a partir del parlar valencià del poble de Castelló.

Amb la Col·laboració de:

Bancaixa
Fundació Caixa Castelló

LITERATURA

MIGUEL HERNÁNDEZ: VIDA I LITERATURA

Per Santiago Fortuño Llorens

La figura i l'obra de Miguel Hernández han concitat l'atenció general aquest any del centenari del seu naixement a la ciutat alacantina d'Oriola el 30 d'octubre de 1910.

La figura de Miguel Hernández acapara fascinació i atractiu: la seua infantesa i adolescència en un medi marcadament tradicional i de forta influència eclesiàstica -ahí la seua educació a l'escola de l'*Ave María* i col·legi de *santo Domingo*- la seua dedicació al pasturatge i a la lectura, guiada pel canonge també oriolà Luis Almarcha, dels clàssics després d'abandonar forçadament l'escola la seua intrepidesa per assolir a la jove, filla d'un guàrdia civil, assassinat en els inicis de la guerra civil, les seues anades i vingudes infructuoses a Madrid a la recerca de reconeixement literari, el seu matrimoni amb Josefina Manresa el 1937 el mateix dia en què, allistat en el Cinquè regiment com a comissari cultural, surt cap a Jaén, la fam de la seua dona i del seu fill alletat "*con sangre de cebolla*", i la seua prematura i tràgica mort ocorreguda a Alacant el març de 1942.

La vida de Miguel Hernández es circumscriu a una època convulsa de la història d'Espanya (l'any del seu

naixement coincideixen la promulgació de la Llei del cademat sobre les ordres religioses, l'acta de diputat de Pablo Iglesias deguda a la conjunció de republicans i socialistes i l'inici de les operacions militars al Marroc) que culminarà amb la segona República, la guerra civil i els primers anys difícils de la postguerra. Oriola, Madrid, Moscou, on assisteix a uns cursos d'art dramàtic rus, els fronts bèl·lics i un periple per més d'una dotzena de presons, d'Alcázar de san Juan, Ocaña, Oriola, Torrijos... i l'última, Alacant, constitueixen els espais d'una vida atropellada. De significació no menor

és el moment literari, la denominada Edat de Plata de les lletres espanyoles (1902-1939), que va fer coincidir importants figures intel·lectuals i literàries intergeneracionals, amb alguns dels quals el nostre poeta es va relacionar, va establir relacions amistoses i culturals i alguna que una altra suspicàcia com la de García Lorca i, més endavant, la rivalitat amb Rafael i Alberti i la seua dona. Com l'últim epígon de la generació del 27, ho definia el crític i acadèmic Dámaso Alonso. Tot això influirà i condicionarà l'obra del poeta oriolà, qui en els seus escassos deu anys de creació literària recorre una variada gamma de temes i estils, amb un denominador comú, la seua pròpia biografia: L'estima a la terra natal, la devoció religiosa, l'amor, la passió irrefrenable, la denúncia davant de l'opressió, la defensa del treballador i els valors socials i la guerra troben la seua conformació en motlles molt diferents com el gargarisme, gongorisme, surrealisme, realisme i poesia cancioneril..., en suma, diversitat d'intents per fer-se un lloc en la república literària del seu temps.

Perito en lunas, *El rayo que no cesa*, llibre clau de la generació de 1936 a què ha quedat adscrit, *Viento del pueblo*, en el pròleg del qual escriu: "*Los poetas somos*

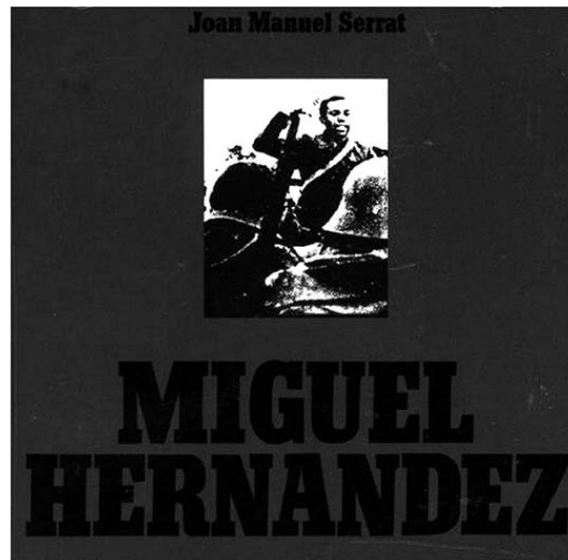

LITERATURA

viento del pueblo: nacemos para pasar soplando a través de sus poros y conducir sus ojos y sus sentimientos hacia las cumbres más hermosas”, *El hombre acecha*, *Cancionero y romancero* d’absències són els seus llibres de poemes més populars amb títols prou significatius. També el teatre divers que va escriure va orientar

la seua atenció catòlica, social i d’agitació política. El seu manifest “*Entiendo que todo teatro, toda poesía, todo arte, ha de ser, hoy más que nunca, un arma de guerra*”, recull la seua poètica i orientació literàries.

També Miguel Hernández va tenir relació amb la nostra província. Leopoldo de Luis, en la seva visita a l’Ateneu de Castelló el 1993 per parlar sobre el mateix, afirmava que Miguel va romandre una temporada en l’Hospital Militar de Benicàssim, avui Hotel Voramar, a finals de 1938, on rep la

notícia de la mort del seu primogènit amb sol deu mesos. Així ho repeteixen alguns dels seus biògrafs malgrat no haver-se guardat documentació fefaent que ho corroborari.

Miguel Hernández ha arribat fins als nostres dies com un escriptor que continua suscitant indubtable interès per la seua biografia i per la seua obra lírica en la qual trobem tant lirisme i denúncia, tensió expressiva i imprecació directa com a poesia i compromís. Música, cinema, congressos i literatura diversa ho testimonien fent-se eco d’aquesta efemèride

natalícia. En el poema dedicat a Dolores Ibárruri, *La Pasionaria*, augura els seus últims moments: *Cantando ha de cogerme el hoyo blando, / tendida el alma, vuelta la cabeza, / hacia las hermosuras más hermosas*. Desgraciadament, no va anar així.

Amb la Col·laboració de:

FUNDACIÓ MUNICIPAL DE FESTES
JUNTA DE FESTES DE CASTELLÓ

 JOCS TRADICIONALS

CARRER DE JOCS

La Federació de Jocs i Esports Tradicionals de la Comunitat Valenciana, a través de l'Escola Autònoma de Jocs Tradicionals i dins l'apartat CARRER DE JOCS del programa RECUPERACIÓ PATRIMONI CULTURAL LÚDIC VALENCIÀ, vol fer arribar a tots els Ajuntaments l'oportunitat de promoció i posada en valor dels jocs tradicionals, aquells que es jugaven a les places i carrers dels nostres pobles i que els majors diuen "de tota la vida". Jocs com: birles, canut, llançament al set i mig, traure xapes, trompes, arrimaeta, i molts altres, que formen part de la nostra cultura lúdica.

L'Escola Autònoma de Jocs Tradicionals per tal que les persones puguin gaudir dels jocs i fer de la seua pràctica una activitat esportiva ja siga a nivell de recreació o a nivell de competició planteja les següents actuacions

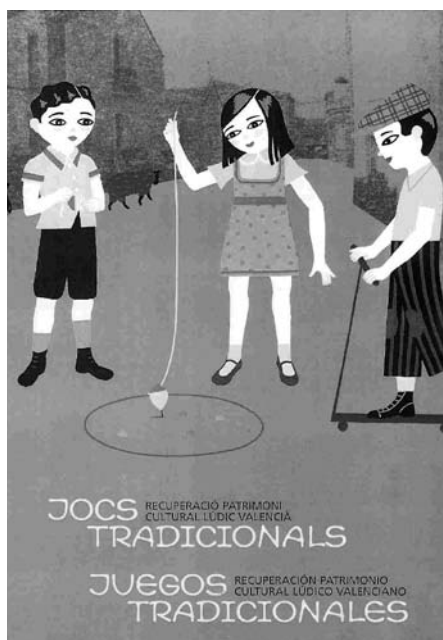
1.- habilitació de zones de jocs.

Una habilitació que tant es pot fer en zones de nova construcció com a parcs i jardins consolidats. Els jocs seran distribuïts de manera harmònica per tal de poder jugar a un temps a tots els jocs que puguin habilitar-se a la zona.

2.- formació de monitors.

Monitor - animador de les modalitats bàsiques, mitjançant cursos a nivell comarcal o provincial, segons les inscripcions.

Monitor - tècnic de les modalitats específiques de competició per tal que estiguen capacitats per dirigir equips de competició sabent les regles i la tècnica adequada de joc.

Les activitats:

A) Festival de Jocs Tradicionals. Promoció general

Jornada de promoció general. Activitat dirigida pels monitors de l'Escola on les persones del poble poden jugar lliurement als jocs que es muntaran al lloc marcat.

B) Iniciació a la competició.

Local. Les persones participants s'integraran en les distintes categories i modalitats segons categoria i edat, per poder aprendre la tècnica i la dinàmica de joc.

Comarcal. Les persones de cada poble que vulguen podran participar, formant equips, en la competició comarcal, ja siga en l'àmbit escolar (de 8 a 16 anys) o en el municipal (a partir de 16 anys).

C) Competició Federada.

Les persones formen un club esportiu o una secció esportiva dins d'una entitat consolidada, es donen d'alta en la Federació (pagament de quota de club i de llicència federativa, segons acord d'assemblea de la Federació) i participen en les activitats de la FJET-CV. (competicions, trobades, trofeus, etc)

A nivell provincial i segons les comarques participants i el nombre d'esportistes per categoria i modalitat s'organitzarà la fase provincial.

La demanda de participació i les inscripcions cal fer-les a l'Escola Autònoma Jocs Tradicionals escolajocs@comunitatvalenciana.com

El cost corre a càrrec de les entitats que ho sol·liciten, amb possibilitat de subvenció, segons el pressupost que tinga el programa.

LEANDRE IBORRA I POLO, GUANYA EL XIÉ PREMI DE NARRATIVA BREU “JOSEP PASCUAL TIRADO”

L'escriptor de Mutxamel, el mestre Leandre Iborra i Polo ha estat el guanyador del XIé Premi de Narrativa Breu “Josep Pascual Tirado”.

El veredictes el donà el secretari del jurat, Joan Josep Trilles. També foren jurats, Jaume García, Alejandro Camarasa i Joan Baptista Campos. El passat 24 de novembre li lliuraren el premi de 3.000 euros pel Diputat Ximo Puig. A l'acte també estigueren presents: Mònica Sidro, Reina de les Festes; Javier Agustina, de la Junta de Festes; Miquel Segarra, del CP de FPA “Josep Pasqual Tirado”; Pere Duch, de la Llibreria Babel; i Tico de Juan, de la Federació Col·les de Castelló.

L'obra, titulada *La Dama de gris*, serà editada per Brosquil Edicions, dins de la Col·lecció *Lletra Llarga*, i va estar triada entre les obres presentades.

El guanyador naix a Alacant el 1952. És mestre; ha estat assessor de Llengües de Primària al Centre de Professors d'Alacant i ha impartit nombrosos cursos de valencià (animació lectora, poesia, didàctica) per a xiquets i per a adults.

És autor de:

- *Llegendes alacantines* (Diputació Provincial d'Alacant - 1994)
- *Contes màgics de l'Aitana* (Institut de Cultura Juan Gil-Albert - 1999)
- *Castells* (COMPAS - 2000)
- *Al cor de l'Aitana* (Editorial MARFIL - 2001),
- *La balada de l'Enrocac* (BROSQUIL Edicions - 2003)
- *Sopafosques, un gegant a Mutxamel* (Ajuntament de Mutxamel - 2004)
- *El tresor del Cabeçó* (BROSQUIL Edicions - 2004), la Colla del Brosquil, d'aquesta novel·la juvenil, s'ha fet el **curtmetratge: “El tresor del Cabeçó”** (2006) dirigit per Adan Aliaga i estrenat a maig del 2007.
- *Tenebres* (Periòdic MUTXAMEL ACTUAL i l'Ajuntament de Mutxamel - 2006)

- *Venezia* (1r Premi de Poesia Coves del Canelobre; Busot - 2007)
- *Contalles del laberint* (Ajuntament de Petrer - 2008) (2ª edició 2009)
- *Estela d'estima* (2n Premi de Poesia Coves del Canelobre; Busot - 2008)
- *La Rama Seca* (Ajuntament de Mutxamel - 2008)
- *El Codicil de Quermes* (XXIV Premi de Narrativa Vila de Puçol - 2008, BROSQUIL Edicions - 2009)
- *El balcó dels geranis florits* (COMPAS - 2009)

És coautor del llibre *Columbrets* (Editorial ANAYA - 1988), de la *Guia didàctica de la ciutat romana de Lucentum* (1998), del quadern de camp de *L'Assut de Mutxamel* (1998) i de *Mutxamel, records d'un segle* (2002).

Amb la Col·laboració de:

CAIXA RURAL CASTELLÓ

Fundación
San Isidro

MARÍA GRIÑÓ (AUTORA DE LA NOSTRA PORTADA)

Per Patricia Mir

Mª José Aparici Bellés és la dona, María Griñó és la pintora i La Keta és la firma de l'autora de còmics i filla de l'inconfusible Keto (Traver Griñó). Aquesta castellanenca d'estirp es confessa autodidacta, encara que vivint sota el mateix sostre que un artista de la talla del seu progenitor gairebé es podria dir que va rebre un màster intensiu. Acostumada a visitar exposicions des de molt jove, no és difícil veure en l'actualitat María Griñó acompanyada dels seus fills Carlos i Sara. La major part de la seua faceta laboral l'ha dedicat al disseny ceràmic i gràfic, sense oblidar l'aspecte més artístic dissenyant decorats per a obres de teatre, talles de fusta, fons per a pel·lícules d'animació i, sens dubte, l'humor gràfic. Des de 1980 María Griñó no ha soltat el llapis. Historietes, tires d'humor, portades de revistes com la present o suplementos de festes esquitxen el seu currículum.

Des de principis de 2008 Griñó s'ha abocat a la pintura. La mort del seu pare i la conjuntura econòmica es van convertir en dos esperons perquè María prengués els pinzells. La seua inquietud i curiositat innates l'han portat a ser membre actiu dels grups Beni-art, Ateneu de Castelló, Memòries Col·lectives i Comba 10.

El seu univers pictòric gira al voltant a les dones-pentinat. Aquesta quadrilla de vives i alegres dames van néixer de la paleta de Griñó per foragitar tota classe de tristeses i donar la benvinguda a una sensació de benestar i optimisme que impregna cada sala. Dibuijos i acrílics conviden l'espectador a submergir-se en un món de color i formes relaxants on la llum envaeix sense contemplacions cada obra.

Estes dones-pentinat són matrones de carns generoses i rostres de perfil arrodonit que descansen sense temor sobre llarguíssims i potents colls. Els seus gests són sempre serens i les cares tenen una funció lluminosa, ja que el rostre es converteix en el punt de llum de l'obra. Tanmateix, la característica predominant d'estes dones és el seu impressionant cabell, on Griñó demostra un especial talent en una ostentació imaginativa d'atractives formes i colors. Els seus tocats són diferents entre si, impossibles de portar a la realitat. Sols existeixen en els quadres de María Griñó,

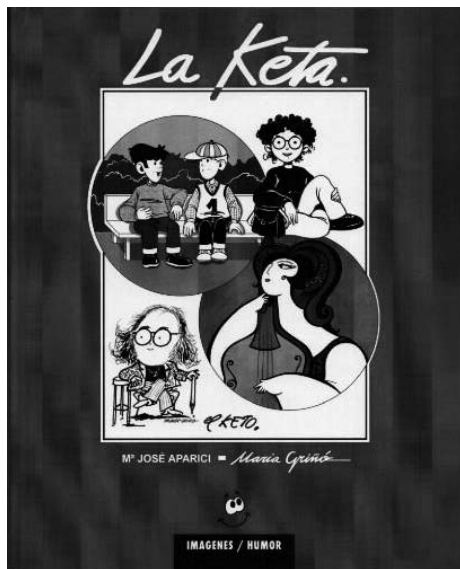

en la seua ment clarivent. El fet d'allargar conscientment els colls de les seues propietàries atreu i concentra tota l'atenció en el pentinat. El resultat recorda els artistes de l'antiga Roma, les escultures femenines dels quals eren un fidel reflex de la moda dels pentinats.

Els fons estan supeditats al protagonisme del dibuix. En la major part dels casos són opacs, fins i tot neutres si l'obra el requereix. Tot està subjecte a una harmonia de proporcions creant una pintura on els elements mantenen una jerarquia.

Així mateix, els seus quadres sonen i ho fan amb una melodia sense discordàncies. La música és part fonamen-

ART

tal de la tasca plàstica d'aquesta pintora. La pròpia artista reconeix que és una música frustrada i d'allà aquesta obstinació temàtica del qual tan bons resultats obté. Un dels instruments que més es repeteix és un piano que Griño atribueix a un record infantil de la casa paterna.

Pocs artistes actuals tenen unes influències tan clarament marcades com María Griño. La seua pintura cal llegir-la com una vinyeta de còmic, aquest llenguatge icònic que va néixer alhora que el cinema com un divertiment dels mass-media. Les primeres historietes d'Alex Raymond o Alan Harold Foster van donar pas a un ressorgir del moviment en els anys 50, amb Uderzo o Guido Crepax. Des de la segona meitat del segle XX, multitud d'artistes com Griño s'han apropiat de la força d'aquest llenguatge. L'element més definitori a l'obra de Griño és l'ús del negre. Totes les figures de l'artista es remarquen amb un traç gruixut que realça el dibuix.

A més del fort influx del còmic, Griño no és indiferent a alguns dels moviments d'avantguarda com el Pop Art o Neodada. Encara que no comparteix la temàtica d'autocrítica a la societat de consum, l'obra d'aquesta artista castellonenca sí que participa de certes semblances tècniques. L'ús de colors plans, realçant les ombres, és un reflex d'aquest estil nord-americà dels anys 60. El treball de Griño guarda similituds amb un dels grans artistes Pop, Roy Lichtenstein, la pintura dels quals estava fortament impregnada pels mecanismes creatius de les tires de cò-

mics nord-americans dels anys 40 i 50. Les formes voluptuoses de les seues dones-pentinat tenen un altre fort precedent en les sempre divertides i coloristes 'nanas' de Niki de Saint-Phalle.

En menor mesura, María Griño, igual com van fer molts altres artistes europeus des de finals del segle XIX, s'ha deixat seduir pels aires orientalistes i, en concret, per la moda de les estampes japoneses. Des del geni d'Édouard Manet, un dels seus principals defensors, l'estil japonès és imitat i absorbit per l'art occidental. La conquesta de la perspectiva ha donat pas a una pintura de factura plana on no hi ha la profunditat. Griño intensifica la bidimensionalitat remarcant el contorn negre de les figures, emulant el jove Pífanu.

Empremta del dibuix, colors plans i volums són els tres pilars sobre els quals treballa María Griño. Una artista que va arribar a l'art gairebé per casualitat, sense saber que la pintura corre per les seues venes.

Amb la Col·laboració de:

XIII JORNADES DE CULTURA POPULAR. L'AGRICULTURA TRADICIONAL: EL SECÀ

Per Henri Bouché Peris
Director de les Jornades

L'edició de les XII Jornades de Cultura Popular de l'any passat va tractar sobre l'agricultura tradicional. La temàtica era massa ampla i la Mesa Tècnica considerà que hauria de dedicar-se una sessió al regadiu i una altra per a parlar exclusivament del secà; àmbit de molta extensió en la nostra terra i que caldria atendre'l com li pertany.

Fa algunes dècades s'incrementà la superfície dels horts de regadiu, és ben cert, però no cap dubte que, anteriorment, les nostres terres es veien, fonamentalment, ocupades pels cultius de secà. La garrofa, l'oliva, l'atmela, la vinya..., que encara avui perduren malgrat el seu rendiment, sempre inferior al del regadiu.

Aquestes XIII Jornades ens han fet reviure aquests cultius en els quals no hi ha aportació de l'aigua per part de l'ésser humà. S'inclouen els cereals, les llegums, els fruiters i els altres que hem nomenat. En primer lloc, de la mà d'un historiador vérem com aquests conreus foren implantats per cultures foranes, com la ibèrica o la romana o l'àrab, les quals introduïren ací el que elles ja coneixien. Els castellonencs, és clar, xuclaren les tècniques, les feren seues i aconseguiren explotacions vertaderament exemplars. La garrofa -no cal dir-ho- fou un pinso imprescindible a l'època de l'arrieria i de la tracció animal dels matxos, a més d'un substitut de la xocolata per al consum humà a l'època de la fam. Les oliveres, un altra conreu tradicional, han estat un medi imprescindible per a l'oli, fonamentalment; sobretot, les mil·lenàries segueixen mostrant-nos la seua llarga història i el seu paper en l'alimentació humana. I les vinyes i els vins, un altre producte típic de les nostres terres, mereixen també el seu reconeixement i anàlisi.

No podia mancar una referència al marc ecològic de l'agricultura de secà, tan d'actualitat ara, on es fes referència a les condicions i estat d'aquests cultius, els quals no han restat obsolets, sinó més bé, com ocorre en alguns països, s'estudia la possibilitat d'un futur energètic amb noves tecnologies que els facen rentables.

Experts en les dites matèries, tant ponents com comunicants, ens han parlat durant les Jornades sobre la temàtica. I tot açò, complementat per activitats diverses on els assistents veren *in situ* allò que, teòricament, ens exposaren

els ponents: excursions pel terme (la ruta de les oliveres i la de les garroferes) i una exposició al Museu d'Etnologia sobre l'agricultura tradicional, les quals aproparen als participants a les Jornades al marc actual dels conreus de secà a les nostres terres.

Les ponències i comunicacions foren les següents:

- **Vi, oli i pa. Aliment i fortuna dels països mediterranis.** Conferència inaugural a càrrec de **Juan José Ferrer Maestro** (professor titular d'Història Antiga de la Universitat Jaume I).
- **Oliveres mil·lenàries.** Ponència a càrrec de **Juan Cantavella Mundina** (president d'Intercoop).
- **La garrofa a les nostres contrades. El cas concret de Borriol.** Ponència a càrrec de **Vicent Falomir del Campo** (Director de la Biblioteca de la Universitat Jaume I).

ETNOLOGIA

- *Marc ecològic de l'agricultura de secà.* Ponència a càrrec d'**Isabel Queral Ruano** (Àrea de Conservació de la Naturalesa, Fundació Caixa Castelló-Bancaixa).
- *Castelló: vinyes i vins.* Ponència a càrrec de **José Vicente Guillem Ruiz**.
- *Carros, cavalls i carreters, eines de treball.* Comunicació de **Joan Josep Trilles i Font**. (Llicenciat en Humanitats Universitat Jaume I).
- *Pere Soldevila, Pere Boix i Francesc Escuriola: tres terratinents de Cabanes durant el Set-cents.* Comunicació de **Josep Cristià Linares Bayo**. (Llicenciat en Humanitats Universitat Jaume I).
- *MoscateLL de Benicàssim.* Comunicació de **José Juan Sidro Tirado**. (Professor Mètodes d'Investigació i Diagnòstic en Educació Universitat Jaume I).
- *Les Casotes de Benadresa, el somni del secà il·lustrat de Castelló (s. XVIII).* Comunicació de **Joan Josep Trilles i Font**. (Llicenciat en Humanitats Universitat Jaume I).
- *Bonsai Castelló.* Comunicació de **José Castillo Aparici**. (Associació Bonsai Castelló).
- *Utiltatges agrícoles presents en escriptures notariales del Set-cents valencià. Mostres dels protocols de Borrriol, de Josep Artola.* Comunicació de **Josep Cristià Linares Bayo**. (Llicenciat en Humanitats Universitat Jaume I).

Indubtablement, aquestes Jornades han estat ja consolidades pels nombrosos participants que ens honoren amb la seua presència i saviesa, i cada edició constitueix una fita més per al coneixement del patrimoni cultural castellanenc. És una iniciativa que prengué l'Institut Municipal d'Etnografia i Cultura Popular des dels seus inicis.

Amb la Col·laboració de:

JORNADA SOBRE L'ESDEVENIMENT TRADICIONAL: LA GESTIÓ DEL PATRIMONI CULTURAL COM A REGENERADOR DE REPUTACIÓ PER LES CIUTATS. CONCLUSIONS

Per Estela Bernad Monferrer

Beatriz Gascó, Rafael López Lita i Estela Bernad

El passat 5 de novembre va tenir lloc en la UJI la segona jornada sobre l'esdeveniment tradicional que aquest any s'ha centrat a analitzar la importància de "L'obtenció d'una declaració honorífica com a valor reputacional del territori". Aquesta jornada es va dur a terme dins de les activitats que realitza l'Escola de Comunicació, i que organitza el Departament de Ciències de la Comunicació de la Universitat Jaume I.

L'acte va ser inaugurat per la regidora de Turisme de l'Ajuntament de Castelló, Beatriz Gascó, per la directora de la Jornada Estela Bernad i pel catedràtic de Comunicació Rafael López Lita, comissionat per a les Relacions de la Universitat amb les empreses. Tots ells van destacar la idoneïtat del tema, doncs en el cas de les festes principals de Castelló, les Festes de la Magdalena, el passat mes de març es va aconseguir la seua declaració com a festes d'interès turístic internacional, suposant un atribut importantíssim per poder projectar la ciutat turísticament.

De nou, amb la realització d'aquesta activitat, s'ha

volgut dotar de caràcter i rigor científic al terme esdeveniment tradicional, més enllà del seu caràcter festiu i folklòric, així com iniciar una seriosa reflexió sobre el món de l'esdeveniment tradicional en concret al nostre territori, així com fitar la importància estratègica que posseeixen aquests actes, per projectar els municipis que els acullen, suposant un intangible importantíssim que singularitza, identifica i defineix els territoris que els desenvolupen.

Queda clar que l'esdeveniment tradicional és cultura i per tant patrimoni immaterial i valor afegit per a aquells llocs on es cuida i respecta aquest. Per això, amb l'obtenció d'aquestes declaracions honorífiques s'enalteixen les festes populars com reivindicadores de promoció de consum territorial de determinats municipis.

El programa va començar amb la ponència de Joan Josep Trilles, president de la Federació Colles de Castelló i llicenciat en Humanitats per la UJI, qui va ser presentat per la catedràtica de Dret Mercantil de la Universitat Jaume I, Carmen Boldó. Trilles va dissertar sobre "El paper de la

---

 NOTÍCIES

Nel·lo Vilanova de Xarxa Teatre

societat civil a les Festes populars: Cas Castelló”, indicant la importància que té per a l’esdeveniment tradicional, el compromís de la ciutadania, doncs estem parlant de cultura que es transmet de pares a fills, que és viscuda, i és el mateix poble qui li dona continuïtat. En aquest sentit, Joan Josep Trilles va raonar sobre el valor que suposa aquest compromís de la societat civil en el manteniment de les tradicions, exemplificant-lo en situacions concretes i centrant-se fonamentalment en les festes de Castelló, que tan bé coneix.

A continuació es va realitzar un Panell d’Experts titulat: “*Esdeveniment de referència dins de l’oferta turística de la Comunitat Valenciana. La mostra de la vida tradicional. Vilafamés 1900*”, que va ser dut a terme per Lorena Berzosa Adrián, llicenciada en Publicitat i RRPP, i José Francisco Pons Martínez, tinent d’alcalde de l’Ajuntament de Vilafamés. En aquesta ponència, a més d’explicar el que suposa la mostra de Vilafamés 1900, es va tractar l’enfocament que està donant aquest municipi potenciant els seus atributs tradicionals com a estratègia de posicionament i atracció de turisme d’interior. D’aquesta manera Pons va explicar que es desestacionalitza la demanda realitzant accions com aquestes que suposen un aprofitament d’infraestructures que d’una altra manera solament s’ocupen períodes molt curts, principalment a l’estiu.

Després del descans es va reprendre aquesta jornada científica amb la taula rodona titulada, “*La importància de la declaració per a Castelló de festes d’interès turístic internacional*”. En aquesta van intervenir representants del món de la festa de diferents sectors: Pilar Escuder Mollón, presidenta Festes Carrer, José Luis Serrano, dels Moros d’Alqueries, Joan Josep Trilles, president Federació Colles i Manolo Martín-Lorente, director de l’Escola d’Hostaleria

i Turisme de Castelló com a expert en gastronomia. La taula va ser moderada per Vicent Cornelles, periodista del diari Mediterrani, i persona que coneix profundament el món de la festa tradicional de Castelló. En la taula es va debatre sobre el concepte de la internacionalització de les festes i sobre la repercussió que es preveu tindrà la recent obtenció de la declaració per a les Festes de la Magdalena del seu Interès Internacional. Els diferents punts aportats pels participants en la taula va contribuir a obrir un ampli debat, entre els molts assistents a aquesta jornada universitària, particularment composta per alumnes de les tres carreres de Comunicació de la UJI (Publicitat i Relacions Públiques, Comunicació Audiovisual i Periodisme). En aquest sentit, la conclusió a la qual van arribar tots plegats va ser que s’ha d’aprofitar aquesta declaració honorífica per donar a conèixer internacionalment la nostra festa

tradicional, encara que, si bé és cert, per a això es requereix més inversió, que repercutirà favorablement en la reputació de la nostra ciutat. D’altra banda, l’alumnat present també va assenyalar la necessitat que s’implique més a la gent jove, així com es professionalitzen determinats actes, que d’aquesta manera ajudaria a contribuir en bona imatge per a les nostres festes i la ciutat.

En aquest sentit, Pilar Escuder va indicar que hi ha molts joves implicats en les Festes tradicionals, però també hi ha molts que no tenen ganes d’assumir aquest compromís que òbviament requereix un esforç i obligacions, encara que també té la seva cara més alegre i festiva. Va indicar que estem parlant de cultura, però no de la qual s’estudia en els llibres, es tracta de patrimoni cultural intangible de la nostra ciutat, que és un element singularitzador dels seus habitants doncs els aporta identitat, conservant el llegat transmès pels ancestres, compost principalment de costums i tradicions particulars que d’una altra manera es perdrien. Tots els membres de la taula van estar d’acord a assenyalar la importància de l’esdeveniment tradicional, ja que genera activitat al llarg de tot l’any i suposen l’activació, supervivència i impuls d’una sèrie d’indústries (sobretot les artesanals) que no tindrien activitat sense aquestes, i que són molt

Amb la Col·laboració de:

 NOTÍCIES

---

apreciades per la gent d'altres ciutats i països, el que suposa un valor importantíssim per potenciar el nostre territori. Al voltant de l'esdeveniment tradicional es mou tot un seguit de activitats culturals intangibles, gastronomia, música, literatura, artesanía...

Després de la taula de debat, es van reprendre les conferències amb la ponència *"La importància del protocol en l'esdeveniment tradicional: cas investidura confreres del cava"*, duta a terme per la Dra. Martha González-Peláez, professora de Protocol, de la Universitat Oberta de Catalunya, que va ser presentada per la Dra. Rosario Solà, professora de la Universitat Jaume I, de la Universitat Oberta de Catalunya i la Universitat Europea de Madrid. La intervenció de la professora González-Peláez va aproximar l'esdeveniment tradicional des de l'òptica d'una professional de les relacions públiques i gestió d'esdeveniments, incidint en la necessitat dels patrocinis i la necessitat de professionalitzar la gestió dels actes encara que siguin tradicionals, doncs d'aquesta manera es realitza un plantejament més estratègic que redundarà en benefici del territori.

Per concloure el matí, la Dra. Magdalena Mut, professora de la Universitat Jaume I, va presentar a Manuel V. Vilanova, director de Xarxa Teatre qui va intervenir amb la ponència: *"Les limitacions en l'ús de l'espai públic i com aquestes afecten a la creació i programació d'espectacles de gran format"*. Amb aquesta exposició, Vilanova va assenyalar, com de vegades, les diferències culturals fan que la legislació europea constrenya la realització de l'esdeveniment tradicional en activitats com la pirotècnia, espectacles al carrer etc. D'aquesta forma, es fa necessari que les administracions hagen de ser més flexibles per possibilitar la convivència de les tradicions dels pobles amb

la legislació europea moltes vegades redactada a imatge de països del nord amb una altra cultura i tradicions, limitats per les condicions atmosfèriques i els seus costums.

Ja a la vesprada, amb la taula rodona: *"Mitjans de comunicació i Festes Tradicionals"*, que va ser moderada pel Dr. César Fernández, professor de la Universitat Jaume I, i en la qual van intervenir Juan Carlos Enrique, director d'Onda Cero Castelló, Liberto Beltrán, periodista de Radio 9 Castelló, Jesús López Guillén, president de la Junta de Festes Castelló i Ximo Gil, vicepresident de la Junta de Festes Castelló. Parlaren de l'importància dels mitjans en la promoció de les festes, i la repercussió que aquestes han tingut per a l'obtenció de la declaració de la seua internacionalitat. En aquest sentit, es va indicar que les festes populars acumulen un sentit identitari, cultural i promocional que justifiquen de forma conceptual i teòrica les vinculacions que s'estableixen en aquest tipus d'esdeveniments entre identitat, cultura i territori. Per aquest motiu, ha d'existir una correcta relació entre els mitjans de comunicació locals i els gestors d'aquest tipus d'actes culturals per a què la promoció d'aquests, siga la més correcta possible.

Per finalitzar amb la sessió de conferències, l'última intervenció la va dur a terme el Dr. Esteban Galán, professor de la Universitat Jaume I, realitzador de *Cor de Festa*, amb la ponència: *"L'esdeveniment tradicional a través de la televisió"*, explicant la seua experiència al món de la televisió, amb l'esdeveniment tradicional. intangible fonamental per a aquestes ciutats que pot revertir positivament a generar reputació i imatge positiva per a elles. Amb aquesta ponència es mostra la importància que té el bon desenvolupament d'aquests esdeveniments tradicionals i la bona reputació que ofereix per a les ciutats, i en les imatges que s'analitza es mostra que les festes populars suposen esdeveniments experiencials, on els visitants experimenten en primera persona les vivències.

I en últim lloc, la directora de la Jornada Estela Bernad, va realitzar les conclusions d'aquesta segona jornada sobre l'esdeveniment tradicional, emplaçant a tots els assistents a una nova jornada que es realitzarà l'any vinent, i en el qual es continuarà analitzant aquest tipus d'esdeveniments des del rigor i la perspectiva científica. En aquest sentit s'han de potenciar i gestionar les festes tradicionals dotant-les d'un pla estratègic de comunicació adequat que li ajuden a dotar de valor, una marca territori, doncs l'esdeveniment tradicional suposa la carta de presentació de la ciutat davant els seus visitants. Per això, de la seua correcta i professional organització, cuidant tots els detalls, dependrà aconseguir construir una bona reputació entorn de la ciutat i institucions que ho organitzen.

Moment del debat

 INFORMACIÓ DOLÇAINA I TABAL

APLEC DE LA FEDERACIÓ VALENCIANA DE DOLÇAINERS I TABALETTERS AL REAL DE GANDIA

El passat 16 d'octubre, l'Escola Municipal de Dolçaina i Tabal així com la Colla de Dolçainers i Tabaleters de Castelló, "El Trull" de Vila-real, "El Senill" de Torreblanca, "Les Goles" d'Almassora i la de Vinaròs, foren la representació de Castelló en el XIIé Aplec de la Federació Valenciana de Dolçainers i Tabaleters al Real de Gandia, on al reialenc Paco Signes, director de la Banda Municipal de Castelló se li va lliurar un sentit homenatge.

Un Aplec on van participar 40 agrupacions de dolçainers i tabaleters de la nostra Comunitat i on la Colla del Real de Gandia, així com tot el poble i en el seu nom la seua alcaldessa, Vanessa Martínez, li van mostrar la grati-

tud de tota a població.

En l'acte on també estigueren presents el Diputat de Cultura de la Diputació de Castelló, Miguel Àngel Mulet, el de València, Salvador Enguix, el la Federació de Folklore de la Comunitat Valenciana, Manolo Camarasa i el president de la Federació Valenciana de Dolçainers i Tabaleters, Joanjo Trilles, se li va lliurar un sentit

homenatge a Xavier Richart per continuar treballant per la modernització de l'ensenyament de la dolçaina i sobretot per comunicar lliurement el seu treball pedagògic per a que pugem utilitzar-los tots els dolçainers.

L'Aplec del 2011 es farà a Castelló, amb motiu del 30é aniversari de la Colla de Dolçainers i Tabaleters de Castelló.

I MARATÓ CIUTAT DE CASTELLÓ

Com ben bé en conta la premsa, Castelló va viure el diumenge 12 de desembre un d'aquests dies que passaran a la història per la gran presència de persones als carrers per seguir una prova esportiva. I és que segons les dades facilitades per la Policia Local uns 35.000 afeccionats van seguir per diferents punts del recorregut la I Marató Internacional Ciutat de Castelló, una xifra que supera totes les expectatives, igual que la del nombre de participants. Dels 2.700 inscrits van prendre la sortida una mica més de 2.400, dels quals 2.290 van complir amb el seu objectiu de creuar la meta. En resum, una marató d'autèntic rècord.

La Federació Colles de Castelló va estar present, per un costat en un punt d'avituallament en el km. 52'50 amb les colles "Reyes", "Cremaets", "Xalem" i "Mitget", i per un altre en l'animació amb les colles de dolçainers i tabaleters

"Xaloc", a l'avinguda de València, "Castàlia" a Cardona Vives i plaça de la Pau i l'Escola Municipal de Dolçaina i Tabal al Tombatossals i a la ronda Vinatea.

Per cert, van guanyar els etiòps Solomon Tsige en homes, amb una excel·lent marca de 2.10:37, i en dones, Almaz Alemu la més ràpida amb 2.31:27.

Sols cal donar l'enhorabona al Patronat d'Esports, a tot Castelló.

Amb la Col·laboració de:

VOCAVULGARI COLLER

Nota de la redacció: Aquesta redacció no es fa responsable del contingut d'aquest *vocavulgar*, tot i això anima a tothom que el trobe a les seues mans que sàpiga entendre amb bon humor el sentit i l'aportació que pretén fer. Així mateix, qui pugui aportar més definicions, que ens les facen arribar per correu al carrer Antoni Maura, 4-3r 12001 Castelló, fent referència a la revista "Plaça Major" o per correu electrònic a fedecas@ono.com.

Ara, seguim endavant, amb la lletra "P" amb text de Toni Àguila i dibuix de Belén Marmaneu.

Per Toni Àguila i Fillol

P

• **Paella.** Homicidi culinari en primer grau comés en diferents punts de Castelló al llarg de la setmana de la magdalena. Habitualment perpetrat amb nocturnitat i traïdoria són moltes les armes usades: desconeixement, falta de respecte gastronòmic, inconsciència, mal gust, atreviment, excés d'alcohol, etc.....

• **Paelles de fet.** Paelles que conviuen juntes en els concursos sense passar per l'església, sent algunes més roïnes que un pecat.

• **Paelló.** Recipient on s'ha fet una paella i que després de tres hores tots el miren de reüll per a evitar que li toque a ell/ella escurar-lo.

• **Pallasso.** Molt pocs dels qui el fan cobren per fer l'actuació.

• **Panderola.** Antic tramvia a vapor que enllaçava algunes poblacions de la Plana i que algunes colles reproduïxen. (es prega a alguns constructors que almenys miren alguna foto de com era, perquè l'última que vaig vore pareixia un panzer sense canó).

• **Pantaló de mil ratlles.** Pantaló típic usat amb faixa i jupetí. Únicament si portes una talla 65 dus un autèntic mil ratlles. La resta en porten com a molt unes 600.

• **Patrocinator.** Enviat del cel per a l'economia d'alguns ens i actes festers.

• **Peordisme.** Periodisme magdalener.

• **Pèrgola.** Recinte municipal on tenen lloc esdeveniments i proclamacions festeres (s'inclouen autoritats). Quan portes una hora escoltant el mantenidor se't fa un nus Per-la-gola.

 VOCABULARI COLLER

• **Pernil.** Peça de carn porcina que sol eixir entre cortines i davant d'un coller en el descans duna actuació per a ser sortejat entre els incauts que han comprat les tires de numerecs i que de segur que va a parar a mans del que menys n'ha comprat.

• **Pirotècnic.** Persona tocada del perol que juga amb pólvora i foc.

• **Ple de Junta.** Reunió de càrrecs de la Junta de Festes on es continuen discutint i aprovant les mateixes propostes i solucions de fa quaranta anys. Si el Ple és Ple, cada vegada que hi ha consens "fan la ola".

• **Pluja.** Fenomen meteorològic escàs a la nostra terra, que espera que comencen les festes per a caure indefectiblement.

• **Poeta.** Personatge en vies d'extinció que ajunta paraules per tal de rimar panolla amb p.....olla.

"Gatillazo magdalener".

• **Polvorí.** Magatzem pipi-rotècnic.

• **Polvoró.** Kiki explosiu.

• **Porrat.** Piscalabis tradicional que es fa quan acaba un acte fester i que a vegades s'infiltra algun "en-porrat".

• **Por.** (Vore acollonament), situació habitual en el món dels bous, directament proporcional a la bravura del bestiar (mals temps són els que corren).

• **Portaestendard.** Pringat encarregat de suportar el pes de l'estendard de la colla. N'hi ha de diferents tipus: el bovat, el marcial, el "pardillo", el "a tu et toca", el "per ous", el "ara tu i després un altre", etc..

• **Pot.** Objecte decoratiu situat molt visible damunt de la barra del cau i que normalment es troba buit.

• **Pregó.** 1.-El de la vespra. Encara no se perquè li diuen cavalcada si els que ixen ho fan a peu. 2.-Infantil. També cavalcada (a peu) de gent major que acompanyen els xiquets que també van caminant.

• **President.** Coller elegit democràticament per al martirologi, disposat a rebre crítiques i punyalades per l'esquena al llarg d'un exercici magdalener. Si té el cap gros se li anomena Cap de colla.

• **Pressupost.** Il·lusió utòpica on es fan constar les entrades i les eixides de diners i que dona zero, en lloc de reflectir la veritat dels números rojos.

• **Primo.** (No és cosí) el primer que obri el cau, troba la neteja sense fer i agarra la granera.

• **Projecte.** Recull de records, fotos, mentides i palmarès que una colla presenta a una firma comercial per tal que esta el projecte a la paperera.

• **Publicitat.** Maná que alimenta els llibrets.

• **"Putiferi".** Lloc de mala reputació el que mai entra en els temes de conversació dels collers. / A més a més no ha de ser rendible com negoci, ja que tot el món va només a "tomar una copita".

• **Pólvora.** Mescla d'elements químics que té el mal costum d'esclatar si li acostes una flama. / Pólvora mullada.

Amb la Col·laboració de:

XAFARDECOLLES

XAFARDECOLLES. Notícies íntimes del món de les Colles

• Festes de carrer. Trobada dolçaina i tabal carrer Santa Bàrbara 03-10-10. Fent d'amfitrions, la Colla de dolçainers i tabaletes "Castàlia" amb les colles de Benicarló i del Grau de Castelló, tots plegats ens van oferir una simpàtica cercavila. Raül Martí i Pili Mollón van gaudir moltíssim.

• Ja tenim cartell de festes, de bell nou ha estat Juan Diego Ingelmo el guanyador amb un simpàtic cartell, "Pregó Internacional", que ens anuncia a la vegada, mira per a on, la propera celebració dels 30 anys de la Colla de Dolçainers i Tabaletes de Castelló.

• L'associació Cavallers Templers de Castelló nomenà el passat 6 de novembre com a Mestre Templari per a les festes de la Magdalena 2011 al polític Carlos Murría Climent. L'acte e va celebra en Argot amb una conferència de José Juan Sidro sobre Sant Roc i la seua vinculació.

• El 14 d'octubre es presentà a El Corte Inglés e XVIII Campionat de guinyot organitzat per la Colla Pasparís. L'acte va estar presidit per la reina de les festes, Mònica Sidro i va ser presentat per Antonio Quilis. Vicent Vilar un any més va oferir aquest campionat a la gent del món de la festa. Per la seua part, Luís Álvarez, director de El Corte Inglés comentà el compromís de l'entitat en aquest tipus d'iniciatives.

• L'equip de Birles de la Federació Colles de Castelló va participar a l'octubre en la VIII Fira del Major a la Pèrgola, amb una molt bona participació amb jugadors de Burjassot i de l'Alt Palància. També va participar el 6 i 7 de novembre en Cullera en la Copa Federació 2010 de la Federació de Jocs i Esports Tradicional de la Comunitat Valenciana. No es van classificar per a la final, però van donar la cara.

• La Federació de Colles de Castelló va estar present el dia 3 juliol de 2010, en la celebració del matrimoni de Jose i Candi, membres de "Colla L'Olla", ja que com a sorpresa van ser desplaçats amb Carros a l'Ajuntament on va tindre lloc l'enllaç. El nuvi anava amb el carro de "Colla L'Esclat", conduït per Arturo, i la núvia amb el carro de la "Colla Maneguetes", conduït per Toni Rodríguez. En aplegar a la plaça major van ser rebuts amb sons de dolçaina i tabal de la Colla de dolçainers i tabaletes "La Plana", creant un ambient a la plaça de l'ajuntament de caire molt magdalener. Enhorabona.

Amb la Col·laboració de:

Xafardecolles

Fira del Major 2010

XVIII Campionat guinyot 2010

Casament de Jose i Candi

Casament de Jose i Candi

Carlos Murria Mestre Templer 2011

Cartell de Festes

Crònica de la Nit de Sant Joan 2010

Concurs Cartells

Roda de premsa

Concert per Sant Joan

Planetari

Concurs Coques de Sant Joan

Nit de Sant Joan

Col·labora

AJUNTAMENT
Cultura

Passió x
CASTELL

